

Velvyslanectví ČR Canberra & Konzulát ČR Sydney

SOUHRNNÁ TERITORIÁLNÍ INFORMACE

F I D Ž I

aktualizace k 1. 10. 2014

OBSAH

	Strana
1. Základní informace o teritoriu	3
1.1. Oficiální název státu	3
1.2. Rozloha	3
1.3. Počet obyvatel, hustota na km ² , podíl ekonomicky činného obyvatelstva	3
1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení	3
1.5. Národnostní složení	3
1.6. Náboženské složení	3
1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky	3
1.8. Administrativně správní členění, hlavní město a další velká města	3
1.9. Peněžní jednotka a její dělení, používání jiných měn	3
1.10. Kontakty na zastupitelské úřady ČR	3
2. Vnitropolitická charakteristika	4
2.1. Úvod	4
2.2. Stručná charakteristika politického systému	4
2.3. Politická situace – vztahy mezi etniky a historický přehled	5
2.4. Politický vývoj po volbách v r. 2006, státní převrat a jeho následky	5
2.5. Složení vlády	11
2.6. Hlava státu (jméno, kompetence)	11
3. Zahraničně-politická orientace	11
3.1. Základní zahraničněpolitické informace	11
3.2. Reakce na státní převrat	12
4. Bilaterální vztahy	13
5. Ekonomická charakteristika země	13
5.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje	14
5.2. Základní makroekonomické ukazatele	14
5.3. Průmysl a nerostné bohatství	15
5.4. Zemědělství	15
6. Zahraniční obchod země	15
6.1. Bilance zahraničního obchodu	15
6.2. Struktura zahraničního obchodu	15
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR	16

1. Základní informace o teritoriu

- 1.1. **Oficiální název státu:** Republika Fidžijských ostrovů
Republic of the Fiji Islands
- 1.2. **Rozloha:** 18 333 km²
- 1.3. **Počet obyvatel:** 837 271 (poslední census – 2007)
850 500 (odhad - 2011)
Hustota obyvatel na km²: 49
- 1.4. **Průměrný roční přírůstek obyvatelstva:** 0,4 % (2011)
- 1.5. **Národnostní složení:** 56% Fidžijci (Melanésané s část. polynéským původem)
36% Indové
8% jiní pacifičtí ostrované, Evropané, Číňané aj.
- 1.6. **Náboženství:** 52% křesťané (37% metodisté, 9% římskí katolíci)
38% hinduisté
8% muslimové
2% ostatní
- 1.7. **Úřední jazyk:** angličtina, dále se používá fidžijština a hindština
- 1.8. **Správní členění:** 4 sekce (*divisions*) a 1 závislé území
- Hlavní město:** Suva (380 000 obyvatel)
- 1.9. **Peněžní jednotka:** fidžijský dolar (FJD) = 100 centů
1FJD = 11,021 Kč (31. 7. 2014)
- 1.10. **Kontakty na zastupitelské úřady ČR**

Velvyslanectví České republiky v Canbeře (ZÚ Canberra)

Ing. Martin Pohl, velvyslanec
Embassy of the Czech Republic
8 Culgoa Circuit
O'Malley ACT 2606
Australia

tel: +61-2-6290 1386, fax: +61-2-6290 0006

e-mail: canberra@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/canberra

- působnost úřadu: diplomatická pro Australské společenství, Nový Zéland, **Republiku Fidžijských ostrovů**, Nezávislý stát Samoa, Šalomounovy ostrovy, Království Tonga, Republiku Vanuatu, Cookovy ostrovy
- konzulární obvod: Teritorium australského hlavního města (ACT)

Konzulát České republiky v Sydney (K Sydney)

Mgr. Hani Stolina, konzul
Consulate of the Czech Republic
169 Military Road
Dover Heights NSW 2030
Australia

tel: +61-2-9581 0111, fax: +61-2-9371 9635

e-mail: sydney@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/sydney

- působnost úřadu a konzulární obvod: pro Australské společenství (s výjimkou ACT), Nový Zéland, **Republika Fidžijských ostrovů**, Nezávislý stát Samoa, Šalomounovy ostrovy, Království Tonga, Republiku Vanuatu, Cookovy ostrovy

Obchodní konzul:

Ing. Šárka Ponroy Vamberová
Consulate of the Czech Republic
169 Military Road
Dover Heights, NSW 2030, Australia
tel. +61-2-9581 0111, fax +61-2-9371 9635
email: commerce_sydney@mzv.cz
www.mzv.cz/sydney

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Úvod

Fidži se nachází na jihozápadě Tichého oceánu, jeho území tvoří dva hlavní ostrovy, Viti Levu (s hl. městem Suvou) a Vanua Levu a dalších 330 menších ostrůvků. Ostrovy obývají Fidžijci melanésko-polynéského a indického původu; obě komunity jsou přibližně stejně početné. V letech 1874-1970 bylo Fidži britskou kolonií.

2.2. Stručná charakteristika politického systému

Ústava definuje Fidži jako demokratickou parlamentní republiku. V čele exekutivy stojí předseda vlády vzešlé ze svobodných voleb.

V září 2013 byla přijata nová ústava, která zrušila původní volební systém založený na etnickém původu, zrušila druhou komoru parlamentu, snížila věkovou hranici voliče na 18 let a povolila Fidžijcům i nabývání druhého občanství. Nová ústava přinesla zásadní snížení volených mandátů ze 71 na 50 v jednom jediném volebním obvodě. Volební systém je poměrný, hlasy voličů jsou přepočítávány na mandáty dle d'Hondtovy metody.

Nejvyšší soudní instancí je Nejvyšší soud.

2.3. Politická situace – vztahy mezi etniky a historický přehled

Vnitřní politika země se již po desítky let odvíjí od komplikovaných vztahů mezi dvěma hlavními etnickými skupinami, domorodými (melanésko-polynéskými) Fidžijci a obyvateli indického původu. Imigraci Indů podporovala britská koloniální správa. Etnické napětí má hluboké kořeny a je spojeno se spory o vlastnictví půdy, se soupeřením o ekonomickou a politickou moc i s náboženskými rozpory. Domorodí Fidžijci tradičně kontrolují armádu a státní službu a vlastní naprostou většinu půdy. Indové, přestože žijí na Fidži již po čtyři generace, si mohou půdu pouze pronajmout, zákon jim zakazuje ji vlastnit. Obchod a doprava jsou naopak v indických rukou.

Zásadním problémem zůstává zasahování ozbrojených sil do politického vývoje země, resp. nevelký respekt demokraticky zvolených institucí. Fidži v posledních 20 letech prodělalo 4 státní převraty.

V r. 1975 parlament projednával návrh na repatriaci celé indo-fidžijské komunity. Napětí rostlo a prvního vrcholu dostoupilo r. 1987 po vítězství Indy ovládané labouristické strany (*Fiji Labour Party*, FLP). Ačkoliv FLP sestavila vládu s premiérem i většinou ministrů fidžijské národnosti, nesňala z ní indický cejch, který vedl k nepokojům a dvoufázovému vojenskému puči. Nová ústava schválená r. 1990 posílila moc tradiční domorodé Velké rady náčelníků (která volila prezidenta, většinu senátorů, vybírala premiéra a schvalovala klíčové zákony) a kodifikovala většinu parlamentních křesel pro domorodé Fidžijce. Hospodářské obstrukce indických podnikatelů, vládní zvýhodňování domorodců (mj. 20leté daňové prázdniny pro firmy s nadpoloviční většinou domorodých Fidžijců) a špatná hospodářská politika vedly ke krizi, která měla r. 1997 za následek liberální změny ústavy.

Volby v r. 1999 vyhrála opět FLP, jejíž předseda Mahendra Chaudhry se stal premiérem. V r. 2000 došlo k dalšímu puči, při kterém zběhové od speciálních jednotek drželi v parlamentu 30 rukojmích včetně premiéra. Puč přinesl další změnu ústavy a prozatímní vládu v rukou domorodých Fidžijců. Prozatímní premiér Laisenia Qarase a jeho Fidžijská lidová strana (*Soqosoqo Duavata Ni Lewenivanua*, SDL) si udrželi moc i po volbách v r. 2001 a 2006.

2.4. Politický vývoj po volbách v r. 2006, státní převrat a jeho důsledky

Etnické zakotvení fidžijského politického života prokázaly i parlamentní volby v květnu 2006. Ve všech 23 domorodých etnických obvodech zvítězila SDL a ve všech 19 indických etnických obvodech FLP. O většině v parlamentu se tak rozhodovalo v těsném souboji o otevřené obvody, který nakonec vyhrála SDL nad FLP poměrem křesel 13:12.

Premiér Qarase, předseda SDL, která ve volbách získala 36 mandátů, nabídl účast ve vládě indofidžijské FLP (s 31 mandáty). Nešlo o akt smíru na etnicky nesmiřitelně rozděleném ostrově, ale o prosté respektování tehdejšího ústavního principu. Přesto šlo o průlomový krok; dosavadní premiéři v tomto ohledu ústavu ignorovali. I přes rozdíly mezi programy obou stran FLP nabídku vládní spoluúčasti přijala.

Povolební období bylo charakterizováno rostoucím napětím mezi armádou a demokraticky zvolenou vládou. Velitel ozbrojených sil Frank Bainimarama od října otevřeně vyzýval premiéra Qaraseho a jeho vládu k rezignaci a hrozil státním převratem. Za důvod svého nátlaku označoval zásadní nesouhlas s vládním návrhem zákona o amnestii pučistům z r. 2000, korupci ve státní správě a z etnického hlediska zcela nevyváženou politiku vlády zvýhodňující domorodé obyvatelstvo. Přestože se Austrálie, Nový Zéland, USA i EU snažily odradit fidžijské ozbrojené síly od převratu, k avizovanému puči nakonec 5. 12. 2006 došlo. Byla rozpuštěna Qaraseho vláda i parlament, Bainimarama převzal pravomoci prezidenta a jmenoval dočasného premiéra z řad armády.

Fidžijská veřejnost se se změnou poměrů v podstatě smířila, a to i přes výzvy svrženého premiéra či australského ministra zahraničí. Nedošlo k žádnému významnějšímu odporu, ale ani k rabování. Šéf pučistů provedl důkladné čistky ve státní správě včetně diplomatické služby. Jsou doloženy případy porušování lidských práv (především výsledky za použití násilí, mj. též dvě podezřelá úmrtí), násilí však nenabývalo masových rozměrů. Ozbrojené síly zavedly cenzuru tištěných i elektronických médií.

Počátkem r. 2007 Bainimarama znovu dosadil do funkce svrženého prezidenta Iloilovatu a okamžitě se nechal jmenovat prozatímním předsedou vlády. Jeho vláda je složena z velice různorodých sil, jsou v ní zastoupeni politici ze stran parlamentních (SDL, FLP) i mimoparlamentních (Národní aliance), tradičních náčelníků, bývalých vojáků, bývalých i současných státních úředníků a zástupců soukromého sektoru (mj. předseda obchodní komory).

Prezident Iloilovatu byl donucen v lednu 2007 vydat dekret vyhlašující imunitu pučistům před jakýmkoli trestním stíháním v souvislosti se státním převratem.

Mezi priority polovojenské pučistické vlády patřila reforma volebního zákona. Bainimarama krátce po puči zmiňoval termín voleb kolem r. 2012, nicméně v červnu 2007 na základě tlaku mezinárodního společenství a cílených sankcí slíbil, že se volby budou konat „v zásadě“ nejpozději do konce března 2009. Výjimečný stav v zemi byl zrušen 31. 5. 2007.

V průběhu roku 2008 se ukázalo, že vojenský vládce F. Bainimarama nemíní dodržet svůj slib. Vyhlášení voleb opakovaně odmítal s tím, že nejsou ještě dokončeny potřebné legislativní úpravy, které by zaručily rovnost všech etnických skupin žijících na ostrově.

V září 2008 premiér Bainimarama oznámil změny ve vládě. Byly sloučeny některá portfolia a z původně 15 ministrů byla vláda zredukovaná na devět. Snížení počtu členů vlády diktátor vysvětlil nutností šetřit a šest nováčků jako „potřebu nové krve“.

V říjnu 2007 byl na Fidži zahájen pod vedením Bainimaramy a arcibiskupa P. Matala dialog „People’s Charter“, který předpokládal zapojení 46 představitelů různých politických směrů, etnických skupin a církví (tzv. National Council for Building a Better Fiji – NCBBF). Nicméně kvůli tomu, že se jedním z předsedajících ustanovil sám diktátor a i kvůli různým překážkám z jeho strany, se činnost NCBBF rozbíhala velice pomalu a k prvním serióznějším jednáním došlo až koncem roku 2008.

Situace v oblasti lidských práv se v současnosti (dle pozorovatelů) nijak nevymyká standardu v jižním Pacifiku. Nezvratným faktem je, že diktátor přitvrdil postup proti části tisku, který jeho vládu kritizuje. V roce 2008 např. nechal bez soudního rozhodnutí deportovat dva australské novináře, kteří na Fidži trvale žili. Zdá se ale, že paradoxně sankce Austrálie a

Nového Zélandu ve vízové oblasti stmelily i část opozice kolem Bainamaramy. Šikovnou rétorikou se mu podařilo přesvědčit lidi, že sankce jsou namířené proti celé fidžijské společnosti. Oběma zahraničním vládám má pak jít o zasetí rozkolu mezi obyvatele ostrova.

V první polovině ledna 2009 byly ostrovy Fidži vystaveny silným přívalovým deštěm a následné rozsáhlé záplavy si vyžádaly životy několika lidí a způsobily značné materiální škody. Citelně zasáhly i turistický ruch, přičemž tisíce turistů uvízly v letoviscích. Šlo o nejhorší přívalové deště za posledních 50 let. Přes vážné politické napětí mezi Austrálií a Novým Zélandem na jedné straně a režimem vojenského diktátora na druhé, oba státy poskytly Fidži okamžitou humanitární pomoc.

Záplavy se pak pro Bainimaramu staly vítanou záminkou, proč se nezúčastnil mimořádného summitu regionální tichomořské organizace pro spolupráci - Fóra pacifických zemí (PIF) o Fidži, který se konal koncem ledna 2009 a na kterém bylo rozhodnuto, že pod sankcí suspendace členství pro Fidži musí vláda Fidži sdělit termín voleb, které se musí konat do konce roku 2009.

Dočasný premiér Bainimarama si (alespoň navenek) z hrozeb mezinárodního společenství nic nedělal, když na výzvy reagoval prohlášením, že nejbližší volební termín přichází v úvahu ne dříve než v roce 2014.

Dne 9. 4. 2009 odvolací soud rozhodl, že převrat v roce 2006, který sesadil vládu Laisenia Qarase a nahradil ji vládou vojenskou, byl nelegální. Rovněž dočasnou vládu jmenovanou v lednu 2007 označil za neplatnou.

Den poté vydal prezident J.R.Iloilo prohlášení, kterým zrušil ústavu z roku 1997 a sám sebe jmenoval do pozice hlavy státu, čímž převzal veškerou politickou moc v zemi. Ve svém prohlášení rovněž napadl fidžijské soudnictví a zrušil všechna jmenování soudců. Rozhodl o jmenování nových lidí na pozice soudců, státních zástupců a ostatních soudních úředníků.

Na žádost odvolacího soudu dne 17. 4. 2009 prezident J.R.Iloilo jmenoval do funkce viceprezidenta, blízkého spolupracovníka F. Bainimarama (FB) a ministra vlády, R. E. Nailatikaua. Funkce viceprezidenta nebyla obsazena od puče v roce 2006 a pozorovatelé se správně domnívali, že jmenováním Nailatikaua se připravuje půda na postu prezidenta.

Stalo se tak 30. 7. 2009, kdy prozatímní premiér Bainimarama oznámil, že prezident země Ratu Josefa Iloilo odstupuje na vlastní žádost. Funkci prezidenta převzal dosavadní viceprezident Ratu Epeli Nailatikau - bývalý vojenský velitel a spojenec premiéra.

Prezident Iloilo, který zemřel v únoru 2011, byl vzhledem ke svému stáří v posledním období značně indisponován, což ještě umocnilo jeho celkovou neschopnost zastávat funkci, jejíž výkon zcela kontroloval, resp. prakticky realizoval dočasný premiér. Iloilo byl pod silným vlivem Bainimarama již od nástupu do funkce v r. 2000, po vojenském puči v r. 2006 se však stal v podstatě loutkou. Bainimarama se nechal jmenovat prozatímním premiérem a na jehož pokyn prezident zrušil platnost ústavy z r. 1997, zbavil funkci soudce, vyhlásil odklad voleb z r. 2009 na r. 2014, zavedl cenzuru médií a další represivní opatření v zájmu posilování moci vojenského režimu.

Dosavadní viceprezident Nailatikau, který pomohl FB k moci, zastává funkci prezidenta „prozatímně“ do rozhodnutí vlády o jeho nástupci. Prakticky je jeho funkční postup dalším

projevem konsolidace a posilování moci vojenského režimu, který hodlá setrvat u moci „prozatím“ nejméně do r. 2014.

Fidži se tak stalo prvním státem, kterému bylo 2. května 2009 pozastaveno členství v PIF (regionální organizace tichomořských zemí *Pacific Islands Forum*)

Řádný summit v australském Cairns v srpnu 2009 tuto skutečnost potvrdil. Zároveň však deklaroval zájem na pokračování dialogu, a to zejména prostřednictvím ministerské kontaktní skupiny (*Forum Minister Contact Group*) a společné pracovní skupiny PIF-Fidži s cílem „navrácení Fidži do společenství PIF“.

Dne 1. září 2009 z obdobných důvodů následovalo pozastavení členství Fidži v Britském společenství národů (Commonwealth).

Režim dočasného premiéra je nejčastěji kritizován za zrušení ústavy, zavedení cenzury médií, porušování svobody shromažďování i kontroly a omezování činnosti tradičních „pilířů“ fidžijské společnosti jako jsou církve a sdružení kmenových náčelníků zastupujících původní obyvatelstvo.

Politická situace na Fidži byla dlouhodobě konzervována a nedoznala výraznějších změn. Více než rok od zrušení ústavy bývalým prezidentem Iloilem fidžijský vojenský vůdce a zároveň premiér vlády Bainimarama systematicky upevňoval svou moc a několikrát potvrdil odsunutí data konání příštích voleb na rok 2014. Fidži tak zůstalo v mezinárodní izolaci, trvá vyloučení z britského společenství národů (Commonwealth) i z Fóra pacifických ostrovů (PIF). Bainimaramaovi se i přes mezinárodní sankce na domácí scéně dařilo. Navštívil všechny provincie i vzdálené ostrovy, dařilo se mu oslabovat vliv fidžijské labouristické strany (Fiji Labour Party) m.j. tím, že rušil přidružené svazy zemědělců, zvláště pak svazů pro pěstování cukrové třtiny.

Austrálie se v rámci své pacifické politiky nadále angažovala vůči Fidži ve snaze přinutit polovojenský režim k ústupkům s cílem obnovení demokracie a náležitých forem vládnutí. Dle australského ministerstva zahraničních věcí a obchodu v podstatě však během roku 2011 vyčerpala většinu svých bilaterálních možností, aniž by dosáhla vytčeného cíle. Zmrazení vzájemných vtažů se odrazilo na činnosti diplomatických misí – např. Fidži 14. června 2010 vypověděla s lhůtou do 24 hodin k opuštění země úřadující vysokou komisařku Austrálie. Ta ve funkci nahradila vysokého komisaře, který byl vypovězen o osm měsíců dříve. Sérií vzájemných vypovídání diplomatických zástupců se mise Fidži v Austrálii a Australská (a Nového Zélandu) na Fidži dostaly v podstatě za hranici funkčnosti (s výjimkou konzulárních úseků – Fidži je stále oblíbenou destinací australských (a novozélandských) turistů).

Trvalý tlak mezinárodního demokratického společenství nakonec přinesl částečný ústupek – dne 7. ledna 2012 premiér Bainimarama ukončil výjimečný stav (*Public Emergency Regulations*), který byl v platnosti nepřetržitě od dubna 2009, kdy byla zrušena ústava. Zároveň se zavázal zahájit celonárodní dialog o budoucí ústavě s plánem jejího přijetí v druhé polovině roku 2013. Potvrdil pak ještě konání „svobodných a demokratických“ voleb v roce 2014. Kritici režimu však poukazují na skutečnost, že zrušení výjimečného stavu bylo provázeno zpřísněním tzv. *Public Order Act*, který zakazuje veřejná shromáždění a soukromé schůze bez předběžného povolení (proti dřívějšímu plošnému a trvalému zákazu v době trvání výjimečného stavu). Došlo k výraznému omezení (nikoliv však úplnému odstranění) cenzury hromadných sdělovacích prostředků a mezinárodní organizace monitorující stav dodržování

lidských práv konstatují jejich určité zlepšení v průběhu roku 2012. Některé pak konstatují i skutečnost, že od uchopení moci polovojenským režimem nejsou evidovány případy etnický motivovaného násilí. Bylo povoleno obnovení vysílání Radio Australia na vlnách FM na fidžijských ostrovech.

Ústavní komise připravující novou ústavu začala pracovat v důsledku záplav na Fidži počátkem roku 2012. V srpnu 2012 konstatovala, že obdržela již 300 podání a zprovozní elektronický systém, který umožní Fidžijcům žijícím v zahraničí zasílat komisi své návrhy. V zahraničí přijímají podání fidžijské diplomatické mise.

Úspěšně pracuje elektronický systém registrace voličů (dodaný a financovaný Novým Zélandem) pro volby v roce 2014. Do srpna 2013 se zaregistrovalo 600 tisíc občanů (registrační karty zároveň slouží jako průkaz totožnosti a na jejich základě mohou občané provádět v bankách finanční operace, ke kterým dříve, zvláště venkovské obyvatelstvo, mělo velmi omezený přístup).

V souvislosti s mezinárodními sankcemi se aktivizovala i fidžijská diplomacie. Aktivně vyhledává kontakty nejen v rámci OSN, ale rovněž v Hnutí nezúčastněných států, v Africe a Latinské Americe. V létě 2012 fidžijský velvyslanec se sídlem v Pekingu předal své pověřovací listiny v KLR (jedná se tak o prvního velvyslance z oblasti Oceánie a Pacifiku). V září 2012 byla otevřena diplomatická mise Fidži ve Spojených arabských emirátech.

Ministerská kontaktní skupina regionálního Fóra pacifických zemí (PIF) v roce 2012 navštívila Fidži a oproti předcházejícím návštěvám konstatovala zlepšování situace. Její závěry se pak staly základem argumentace některých členských států PIF k obnovení členství Fidži v této skupině. Zde však uplatnily svůj vliv Austrálie a Nový Zéland z titulu zakládajících a nejvýznamnějších členů a financierů celé organizace, jejíž původním posláním v době vzniku byla především organizace a koordinace distribuce rozvojové a humanitární pomoci.

43. zasedání nejvyšších představitelů členských států PIF, konané 28. až 30. srpna 2012 v Rarotonze na Cookových ostrovech, tak nakonec společně rozhodlo, že Fidži obnoveno členství zatím nebude. Nicméně ve společném závěrečném prohlášení je uvedeno, že přechodná vláda činí kroky k obnovení demokracie a proto jí bude umožněno účastnit se práce v paralelních uskupeních pacifických států. Tato nenápadná věta však v podstatě pouze reaguje na již vzniklou situaci, kdy Fidži se plně angažuje v nejrůznějších regionálních uskupeních a ad hoc uskupeních a konferencích jako je např. uskupení rozvojových států malých pacifických ostrovů v rámci OSN (*Pacific Small Island Developing States Group*), *Melanesian Spearhead Group*, atd., tedy tam, kde Austrálie a Nový Zéland členy nejsou.

Oficiálně Austrálie a Nový Zéland nadále i v roce 2013 setrvaly na ostrém kurzu proti režimu na Fidži, ale v praxi náznaky pozitivního vývoje vítaly. Už proto, že uplatňovaný a postupně zmírňovaný sankční režim nepřinesl kýžené výsledky. Například v září 2012 padlo v Canbeře a ve Wellingtonu rozhodnutí o plném obnovení diplomatických zastoupení, byl zmírněn režim vízových restrikcí uplatňovaný vůči jednotlivcům spojených s polovojenským režimem. Austrálie a Nový Zéland poskytují nemalou finanční, materiální a konzultační pomoc fidžijské Ústavní komisi a komisi registrace voličů.

V květnu 2013 byly na Fidži v rámci režimního „Dekretu pro politické strany“ zaregistrovány čtyři opoziční politické strany, kterým má být umožněno zúčastnit se voleb v roce 2014. Jsou

to strany: SODELPA, Dělnická strana Fidži, Lidová demokratická strana a Strana národní federace. Všechny strany se účastní současného politického dění v zemi a plánují účast ve volbách.

I když v pořadí již 44. zasedání nejvyšších představitelů členských států PIF (konané 3. až 6. září 2013 v metropoli Majuro na Marshallových ostrovech) se zabývalo především změnami klimatu, dotklo se i zhodnocení situace na Fidži, která je členskými státy PIF dlouhodobě pozorně sledována. Fórum potvrdilo, že demokratizační proces na Fidži se vyvíjí nadějně a ČS jsou připraveny po svobodných a spravedlivých volbách přijmout Fidži zpět do PIF. Závěrečné komuniké vedoucích představitelů poukázalo na pokračující aktivity PIF při povzbuzování a podpoře Fidži k návratu k parlamentní demokracii. PIF poukázalo na očekávání obyvatel fidžijských ostrovů i mezinárodního společenství, že budou uspořádány svobodné a poctivé volby, vypracována Ústava, která bude věrohodně odrážet veřejné názory, že bude zřízen kvalitní mechanismus nezávislého pozorování voleb, které budou skutečně nezávislé, že ve volebním procesu bude umožněna neomezená účast politických stran, včetně jejich včasné registrace, že bude umožněna svoboda projevu, nezávislá činnost médií a shromažďování při přípravě voleb a že volební výsledky budou obyvateli fidžijských ostrovů s úlevou přijaty.

V lednu 2013 předseda vlády a prezident prohlásili, že vláda připraví nový návrh ústavy k projednání v ústavodárném shromáždění. V březnu 2013 došlo k posunu ve spolupráci vlády a veřejnosti, návrh ústavy již nebyl jen projednáván ústavodárným shromážděním, ale byl otevřen k veřejnému připomínkovému řízení, a to až do konce dubna 2013. Prozatímní vláda pak v důsledku připomínkového řízení přeložila návrh do hindštiny a fidžijského jazyka. Prozatímní verze pozměněné ústavy byla připravena 22. srpna a vydána 6. září 2013.

Nová ústava zrušila původní volební systém založený na etnickém původu, zrušila druhou komoru parlamentu, snížila věkovou hranici voliče na 18 let a povolila Fidžijcům i nabývání druhého občanství. Nová ústava přinesla zásadní snížení volených mandátů ze 71 na 50 v jednom jediném volebním obvodě. Volební systém je poměrný, hlasy voličů přepočítávány na mandáty dle d'Hondtovy metody

První volby po osmi letech a podle nové ústavy proběhly 17. září 2014. Favoritem voleb byla Bainimaramiho strana Fiji First, která se z velké části skládá z ministrů kabinetu a úředníků předchozí vlády. Dalšími většími stranami je Sociálně demokratická liberální strana (SODELPA), National Federation Party s dlouhou historií ve fidžijské politice a Fiji Labour Party, která volby vyhrála již dvakrát.

Voleb se zúčastnilo 496 364 voličů z 591 101 registrovaných voličů, což je nejvyšší počet voličů v dobrovolných volbách. Volební kampaň byla pozastavena v pondělí 15. září 2014, kdy na 72 hodin bylo nařízeno mediím, stranám i podporovatelům odstranit veškeré volební reklamy. Výsledky voleb se postupně začaly zveřejňovat v pátek 19. září 2014 a již od počátku bylo zřejmé, že Bainimaramiho strana získala silnou podporu. Jeho Fiji First vyhrála volby s 59,2% a obsadila 32 křesel (pohodlnou většinu k vládnutí), Sociálně-demokratická liberální strana získala 28,2 % s obsazením 15 křesel a strana NFP získala pouze 5,5 % s obsazením 3 křesel ve Fidžijském Parlamentu.

Průběh voleb byl pod dohledem nadnárodní pozorovatelské skupiny (Multinational Observer Group) v čele s Austrálií. Pozorovatelé byli z 15 států např. z Indie, Indonésie, Ruska, Turecka, Japonska či Nového Zélandu.

Podle mezinárodních pozorovatelů volby byly svobodné, vyjádřily vůli lidu a proběhly bez větších chyb, otázky vyvolávají spíše okolnosti před volbami jako omezená činnost nevládních organizací a autocenzura médií. Opoziční strany chtějí však průběh voleb napadnout, uvádějí, že jejich vlastní pozorovatelé zaznamenali nesrovnalosti u počtu voličů a vložených hlasovacích lístků, otevřené volební urny nebo jejich zmizení.

Austrálie a Nový Zéland pozorně sledovaly průběh i výsledky voleb. Dochází k ústupu od předchozí tvrdé politiky proti režimu Bainimaramy. Australská ministryně zahraničních věcí Julie Bishop i její novozélandský kolega Murray McCully se nechali slyšet, že se těší na spolupráci s novou vládou. Již před volbami Austrálie i Nový Zéland zrušily své sankce jako zákaz vstupu představitelům polovojenské vlády. Pro Austrálii i Nový Zéland je spolupráce s Fidži, které má druhou největší ekonomiku z nezávislých pacifických ostrovů a pasuje se do mluvčího regionu, klíčová v multilaterální politice v otázkách rozvojové pomoci, obchodu či bezpečnosti.

2.5. Složení vlády

viz - <http://www.fiji.gov.fj/Government-Directory/Government-Who-s-Who.aspx>

2.6. Hlava státu – změna v režii dočasného premiéra

Současný prezident byl zvolen podle ústavy z roku 1997 (dnes již zrušené) 55- člennou Velkou radou náčelníků (*Great Council of Chiefs*) po konzultaci s předsedou vlády na pětileté období. Prezident má v podstatě ceremoniální funkci, určité výkonné pravomoci na něj přecházejí v krizových situacích.

Hlavou státu je od 30. 7. 2009 Ratu Epeli Nailatikau (bývalý voják a blízký společník premiéra), který ve funkci nahradil Ratu Josefa ILOILOVATU Uluivuda.

3. Zahraniční politika

3.1. Základní zahraničněpolitické informace

Fidži vyhlásilo nezávislost (na Velké Británii) 10. 10. 1970. Je členem OSN a WTO. Úplný seznam členství v mezinárodních organizacích (uváděny anglické zkratky): ACP, AsDB, CP, Commonwealth (od 1. 9. 2009 má pozastaveno členství – viz výše), FAO, G-77, IBRD, ICAO, ICCT, ICFTU, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, IHO, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IPU, ISO, ITU, MIGA, OPCW, Sparteca, SPC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNMIS, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WtoO, WTO.

Fidži je zakládajícím členem regionální organizace tichomořských zemí *Pacific Islands Forum* (PIF, od r. 1971, od 2. 5. 2009 má pozastaveno členství – viz výše); sekretariát PIF nadále sídlí ve fidžijském hlavním městě Suva.

Fidži na mezinárodní scéně nejviditelnější v souvislosti s velmi aktivní účastí na mírových misích OSN. Například v UNAMI (*UN Assistance Mission in Iraq*); fidžijští vojáci se dále podíleli či podílejí na operacích OSN např. v Kongu, Namibii, Kambodži, Libanonu, Východním Timoru; v Evropě v BaH, v Chorvatsku a v Kosovu. V souvislosti se státním převratem vyvstala otázka další účasti fidžijských vojáků na misích OSN; s výjimkou jediného vystoupení bývalého GT OSN krátce po puči však nic nenaznačovalo, že by fidžijský režim musel stáhnout jednotky z misí. V srpnu 2014 bylo 45 fidžijských vojáků drženo v zajetí dva týdny syrskými rebely. Fidžijci jsou součástí mírové mise OSN na Golanských výšinách tzv. UNDOF.

V hlavním městě Fidži mají rezidentní zastupitelské úřady Austrálie, Nový Zéland, Velká Británie, Francie, Evropská komise, ČLR, USA, Mikronésie, Indie, Indonésie, Japonsko, Kiribati, Korejská republika, Malajsie, Marshallovy ostrovy, Nauru, Papua Nová Guinea a Tuvalu.

Fidži má diplomatická zastoupení v Austrálii, Belgii (při EU), ČLR, Japonsku, Indii, Indonésii, Brazílii, Malajsii, na Novém Zélandu, v Papui Nové Guineji, ve Velké Británii a v USA (též při OSN), ve Spojených arabských emirátech, Jižní Africe a Jižní Koreji.

3.2. Reakce na státní převrat

Státní převrat 5. 12. 2006 odsoudila většina světové veřejnosti (ne však např. ČLR či Malajsie); Rada EU odsoudila puč ve svém prohlášení z 11. 12. 2006. Regionální organizace Fórum pacifických zemí /PIF/ označila převrat za „neústavní a nepřijatelný“. Od vojenského převratu v r. 2006 představuje Fidži hlavní a nejvážnější politický problém regionu.

Austrálie, Nový Zéland, USA, Francie a Velká Británie zavedly vůči Fidži sankce spočívající zpravidla v přerušení mezivládních kontaktů, zákazu cest osob spojených s polovojenským režimem, v přerušení vojenské spolupráce a přerušení hospodářské pomoci s výjimkou humanitárních dodávek. Nový Zéland po vypovězení svého velvyslance v červnu 2007 své sankce dále zpřísnil.

Důležitou pákou vůči pučistické vládě se stalo pozastavení pomoci EU ve výši 150 mil. EUR (rozvržené na dobu 7 let), určené na reformu životně důležitého sektoru fidžijské ekonomiky - výroby cukru. Evropská komise poté pozvala zástupce prozatímní vlády ke konzultacím dle čl. 96 Dohody z Cotonou. EK vyjádřila připravenost k podpoře přechodu Fidži k demokracii; financování reformy produkce cukru bude záviset na plnění závazků při návratu země k demokracii.

Změna na místě prezidenta z 30. 7. 2009 se stala dalším impulzem pro kritiku režimu dočasného premiéra na Fidži. Představitelé Austrálie a Nového Zélandu znovu odsoudili postup režimu jako krajně znepokojivý. Ministr zahraničí Austrálie Stephen Smith označil režim na Fidži za vojenskou diktaturu, která v zemi zrušila demokracii a vážně poškodila ekonomiku, které nyní hrozí kolaps. Zároveň zdůraznil, že Austrálie vždy odmítala zavedení sankcí, které by měly negativní dopad na hospodářství země, a tím by zhoršilo postavení

řadových občanů. (Na druhé straně nelze nevidět, že zahraniční politika Austrálie vůči Fidži je pod tlakem různých lobbystických skupin, které kontrolují řadu odvětví na ostrovech - zejména turismus a potravinářský průmysl – hospodářské sankce by je poškodily. Řada australských analytiků upozorňuje, že by Austrálie měla přes veškeré problémy s režimem na Fidži nadále udržovat těsné kontakty s ostrovy, protože jinak hrozí ztráta jejího vlivu nejenom na Fidži, ale v širší pacifické oblasti). Se změnou politické reprezentace v Austrálii po volbách v září 2013 došlo k uvolnění restriktivní australské politiky vůči režimu. Ministryně zahraničních věcí Julie Bishop v únoru 2014 navštívila Fidži, podpořila demokratické procesy a přípravy na zářijové volby. V březnu Austrálie zrušila zbývající cestovní restrikce. V březnu 2014 bylo zrušeno vyřazení země z Commonwealthu a mohla se účastnit Commonwealth Games v Glasgow.

Fidžijskému režimu se podařilo získat podporu Číny (která v podstatě financovala logistiku květnového zasedání G77 na Fidži), jakož i pomoc Ruské federace (oficiální návštěva fidžijského premiéra Bainimarami v Moskvě – podpis řady bilaterálních smluv – 29. 6. 2013), která je ochotna (připravena?) zvýšit svou přítomnost a více se v oblasti angažovat. Za situace, kdy se Fidži postupně stává křižovatkou Pacifiku, roste sebevědomí jeho režimu, který nepokrytě naznačuje, že na podmíněčně poskytované zahraniční pomoci (včetně EU) není závislý. EU s Fidži jedná o sjednání dohody o hospodářském partnerství.

4. Bilaterální vztahy

Diplomatické vztahy mezi ČR a Republikou Fidžijských ostrovů byly navázány dne 17. 7. 1996. ČR je na Fidži zastoupena prostřednictvím velvyslanectví ČR se sídlem v Canbeře.

Velvyslanec M. Pohl předal pověřovací listiny 10. 4. 2014.

O bilaterální rozvojové pomoci ČR se neuvažuje. ČR se může na pomoci Fidži podílet prostřednictvím svého příspěvku do Evropského rozvojového fondu.

Byl zaznamenán zvýšený zájem českých turistů o cesty na Fidži. Před nástupem cesty ale zastupitelský úřad ČR v Canbeře a konzulát ČR v Sydney doporučují ověřit si aktuální situaci na ostrovech.

5. Ekonomická charakteristika země

I přesto, že je Fidži jednou z nejrozvinutějších zemí Jižního Pacifiku, je stále klasifikována jako rozvojová. Podíl na tvorbě HDP mají obchod a služby z 68%, průmysl z 19% a zemědělství ze zbylých 12%. Exkluzivní námořní zóna země má rozlohu 1 260 000 km². Cestovní ruch se 660 tis. turisty ročně významně přispívá ekonomice. Hospodářství přestává být závislé na produkci a exportu cukru a textilu, vzhledem ke globální konkurenci, které tato odvětví čelí. Navíc EU a WTO opustily od preferenčních cen u cukru respektive systému kvót pro textil, což mělo za následek dramatický propad cen. Dováží se stroje a dopravní zařízení, potraviny, paliva a chemické výrobky. Nejvýznamnějšími obchodními partnery Fidži jsou země regionu, zejména Austrálie, Nový Zéland, Japonsko a USA.

Dlouhodobým problémem ekonomiky jsou problematická vlastnická práva. Většina půdy patří Fidžijcům, kteří ji pronajímají. Politické převraty na Fidži mají dopad rovněž na

ekonomiku, EU např. podmiňuje finanční pomoc upadajícímu cukrovarnictví důrazem na dodržování lidských práv a návratem k demokracii.

Od 1. 1. 2011 bylo zvýšeno DPH z 12,5 na 15%. Rozpočet na rok 2012, schválený v listopadu 2011, zahrnoval zásadní daňovou reformu. Vojenská vláda snížila daně z příjmu fyzickým i právnickým osobám (z 28% na 20%), aby povzbudila ekonomiku, zároveň zvýšila daň spotřební u tabáku a alkoholu, daň z odletu, vývozní clo na nezpracované ryby a vodu atd.

Určitým problémem je odliv relativně dobře kvalifikované pracovní síly do zahraničí. Domů posílají remitence, které jsou druhým největším zdrojem valut po turistickém ruchu.

Vedle sítě silnic (4 821 km) a železnic (595 km) je na Fidži dostatečně rozvinutá letecká doprava. Třináct letišť provozuje pravidelné letecké spojení. Letiště v Nadi je největší a nejvytíženější v celém Jižním Pacifiku, další mezinárodní letiště je přímo v hlavním městě Suva. V Suvě je také přístav s největším překladištěm zboží v oblasti.

Fidži vyrábí 77% elektřiny z obnovitelných zdrojů, další navýšení podílu zajistilo spuštění vodní elektrárny Nadarivatu v dubnu 2012. V poslední době se daří nacházet investory, kteří mají zájem o nemovitosti a stavební práce v turistických resortech, modernizaci Nausori letiště a realizaci vládních projektů.

Co se týká veřejných financí, vládní dluh činil v prosinci 2012 50% HDP. V březnu 2013 Moody zlepšil negativní rating ostrovního státu na stabilní B1.

5.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Ekonomika ostrovů v roce 2013 rostla o 3,6%. Vládní výdaje se zaměřují na obnovu a modernizaci silničních sítí v zemi po ničivém cyklónu Evan. Podnikatelská důvěra v zemi i nadále posiluje, to by mělo vést k udržení zvýšené domácí poptávky a investic soukromého sektoru. Vláda zvýšila výdaje o 12% v roce 2013. Daňové škrty a vyšší daňové prahy poháněly růst spotřeby. Vyšší spotřební výdaje se odrazily ve vyšším příjmu daně z přidané hodnoty, které se zvýšily o 11,1%.

Rok 2014 by měl přinést další růst ekonomiky o 3,3%, v prvních pěti měsících se daří cestovnímu ruchu (meziroční nárůst turistů o 4%), dochází k nárůstu emitencí (meziročně o 13%) a tudíž domácí spotřebě. Díky modernizaci cukrovarů se zvýšila produkce cukru, naopak dochází k poklesu těžby zlata.

Vyhlídky pro rok 2015 jsou pozitivní, nadále by měla ekonomika růst o 3% vyplývající z větší politické stability. Jedním z rizik je velký veřejný dluh, který v roce 2013 dosahoval 48% HDP. Mezinárodní měnový fond upozorňuje na potřebu dalších strukturálních reforem ke zlepšení růstového potenciálu země.

5.2. Základní makroekonomické ukazatele

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Reálné HDP (v mil. USD)	2501	2495	2503	3404	3996	4000
Roční růst HDP (v %)	1,0	-1,3	-0,2	2,1	2,5	3,6

Reálné HDP na obyvatele (v USD / 1obyv.)	3020	2964	2952	3805	4900	5085
Index spotřebitelských cen (CPI) roční průměr (v %)	6,6	6,8	5,0	7,7	4,3	2,9
Oficiální úroková míra (v %)	7,72	7,52	7,42	7,42	6,05	

Zdroj: Fiji Bureau of Statistics

Vývoj inflace

Inflace se od roku 2011, kdy byla na úrovni 7,7%, postupně snižuje. V roce 2013 byla meziroční míra inflace podle Fidžijské centrální banky na úrovni 2,9%. Největší nárůst cen je zaznamenán u léků a alkoholu a tabáku.

5.3. Průmysl a nerostné bohatství

Na ostrovech Viti Levu a Vanua Levu se nacházejí ložiska zlata, na jiných místech země jsou ložiska stříbra a měděných rud. Nejrozvinutějším odvětvím je vedle těžby průmysl potravinářský a to cukrovarnický a na zpracování ryb. Dále se zde vyrábí cement, barvy, laky a oděvy. Během období 2012-13 však těžba zlata klesla o čtvrtinu a ani rybolovu se nedaří. Fidžijské rybolovné zóny se potýkají s úbytkem ryb.

5.4. Zemědělství

Zemědělství v ekonomice Fidži ztrácí na důležitosti, na HDP se podílí asi 10% a je zaměřeno především na pěstování cukrové třtiny. Zápaly na počátku roku 2012 způsobily tomuto odvětví škody na infrastruktuře a na úrodě za 16,7 mil. FJD (asi 8mil.USD). Pro vývoz se pěstuje zázvor, tabák, kakao, kaučuk, káva a dále se vyváží kokosový olej a kopra (rozemleté sušené jádro kokosového ořechu). V roce 2014 se díky investicím do technologií zvyšuje produkce cukru. Pro potřeby místních se pěstují banány, citrusy, rýže a hlízovité rostliny. Chovají se prasata, skot, drůbež a kozy. Na významu získává dřevařství – vyváží se zejména mahagonové dřevo.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Bilance zahraničního obchodu

Fidži se dlouhodobě potýká se schodkem obchodní bilance. Import dosáhl v roce 2013 2,8 mld. USD a export hodnoty 1,1 mld. USD, záporná bilance zahraničního obchodu v roce 2013 byla ve výši 1,7 mld. USD. Export se meziročně snížil o 6,7%.

6.2. Struktura zahraničního obchodu

Import

Hlavními položkami importu byly v roce 2013 ropné produkty (31%), z toho zejména nafta (16,6%) a letecké palivo (6%). Stroje, mechanické a elektrické zařízení tvoří 12,6% importu. Potraviny, nápoje, lihoviny a tabákové výrobky a rostlinné výrobky přispívají 10%, nejvíce se dováží pšenice. Dalších 10% dovozu tvoří živočišné produkty (nejvíce ryby, mléko a jehněčí) Vozidla tvoří 5%, chemikálie a podobné výrobky 6%.

Hlavní zdroje importu:

V roce 2013 byli hlavními fidžijskými obchodními partnery v dovozu Singapur (24,5%), Austrálie (18%), Nový Zéland (15,2%) a Čína (8,7%).

Export

Polovina celkového vykazovaného exportu je reexport. Vývoz z Fidži (bez reexportu) pak z poloviny tvoří potraviny, nápoje, lihoviny a tabákové výrobky, čtvrtinu zaujímá minerální voda. Mezi další vývozní položky se řadí zlato, kokosový olej, dřevo a korek.

Hlavní destinace exportu:

Z Fidži se nejvíce vyváželo v roce 2013 do USA (14,8%), Austrálie (14,7%), Nový Zéland (7%) a na Tongu (6,6%).

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Hospodářské styky mezi ČR a Fidži nejsou upraveny žádnou dohodou a obchodní výměna nedosahuje významného objemu.

Bilance vzájemného obchodu za posledních 5 let podle statistiky ČSÚ v tis. USD:

	2010	2011	2012	2013	1.-6./2014
Vývoz ČR	150	183	218	800	181
Dovoz ČR	148	207	234	283	91
Vzájemný obrat	299	390	452	1083	272
Saldo ČR	2	- 24	-16	+ 517	+90

(Zdroj: <http://www.czso.cz>)

V roce 2013 převýšil vývoz na Fidži o 517tis. USD. Za první semestr roku 2014 je nadále bilance ČR v kladných číslech.

Komoditní struktura českého exportu:

Mezi tradiční komodity českého exportu se řadí komunikační zařízení a drobné spotřební zboží, historicky pak energetické komponenty.

Komoditní struktura českého importu:

Mezi dovážené položky se pak řadí kosmetické přípravky převážně na bázi kokosu, drobná textilní, oděvní a potravinářská produkce. V současnosti také mince.

K perspektivním odvětvím českého vývozu na Fidži patří vývoz některých průmyslových strojů a zařízení, jako například:

- textilní stroje, šicí stroje pro oděvní průmysl
- obuvnické stroje
- jednoduché obráběcí stroje, tvářecí stroje
- třtinové mlýny, zařízení pro cukrovary
- tiskařské stroje
- zařízení pro dřevařský průmysl, sušárny na dřevo, pily na tvrdá dřeva
- potravinářské stroje, balící technika.

Obecně stále platí, že průmyslové stroje a zařízení s jednodušší obsluhou a údržbou mají na Fidži větší naději na uplatnění než sofistikovanější (a tudíž i dražší) výrobky. Fidži je významným distribučním místem pro ostatní země pacifické oblasti a zboží dovezené na Fidži je často reexportováno dále.

Vzhledem ke značné geografické vzdálenosti a charakteru země doporučujeme českým podnikatelským subjektům sledovat možnosti spolupráce spíše ve vazbě na zakázky australských a novozélandských inženýrských firem, případně obchodovat prostřednictvím australských a novozélandských partnerů. Zajímavou příležitostí pro české subjekty mohou být i projekty financované EU v rámci rozvojové spolupráce.

Zdroje:

- Český statistický úřad - www.czso.cz
- Fiji Islands Bureau of Statistics - <http://www.statsfiji.gov.fj>
- Fiji Government – www.fiji.gov.fj
- Fiji Reserve bank
- Asian Development Bank